

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РИЛА
ЗА ПЕРИОДА 2021-2028г.**

РАЗДЕЛ – ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият раздел „Лечебни растения” (ЛР) към общинската Програма за опазване на околната среда на община Рила за периода 2021-2028 г. е разработен на основание чл.50, т.3 и чл.55 от Закона за лечебните растения (ЗЛР - обн. ДВ бр.29 от 7 Април 2000 г., посл. изм. ДВ. бр.102 от 8 Декември 2023г.) и във връзка с разпоредбите на Наредба №2 от 20 януари 2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения, обн. ДВ бр. 14 от 29 февруари 2004 г.

С него се цели опазване на лечебните растения, на тяхното биологично разнообразие и наличните им ресурси на територията на общината, както и опазване на естествения растителен генетичен фонд. Документа има за задача да подпомогне дейността на Общинската администрация при изпълнението разпоредбите на Закона за лечебните растения (ЗЛР) по отношение опазването, ползването, и култивирането на лечебните растения на територията на общината.

В Стратегията за развитие на подсектор „Лечебни растения“ в българското земеделие, преработвателна промишленост и износ до 2010 г. се посочва, че България е най-големият износител на билки за Европа и заема 5-то до 6-то място в света, което се дължи на уникалното за такава малка територия почвено и климатично разнообразие на страната ни. У нас са установени над 3 600 вида с високо съдържание на биологично активни вещества. От тях обект на ползване са около 600 вида, а над 300 вида се събират ежегодно. Поради тези причини за да бъде опазено богатството от лечебни растения е необходимо прилагане на конкретни мерки с които да се осигури устойчивото развитие на ресурсите.

България е единствената страна в Европейския съюз, която има специален Закон за лечебните растения, защото единствено ние събираме билки от дивата природа и то в огромни количества.

Законът за лечебните растения предписва как да се организира изкупуването и заготвянето на билки в специални пунктове, които се регистрират в регионалните инспекции по околна среда и води. Определя и правила за събиране, изсушаване, превоз и съхранение. Съгласно ЗЛР, лечебните растения на територията на Република България се използват съгласно принципите за устойчиво ползване и един от подходите, които позволява прилагането на този принцип е планиране и контролиране на ползването на полезна биомаса от диворастящите популации на лечебните растения. Основните принципи при планиране на ползването на лечебни растения са: минимално ползване на проблемни видове; използване на щадящи способности и техники за събиране; сигурно и ефективно първично преработване за реализация и ползване на базата на разработен планов документ.

В тази връзка раздел „Лечебни растения” в ОПООС на община Рила се позиционира като документ, осигуряващ устойчиво ползване на тези природни ресурси:

Цел:

Целта на настоящия раздел „Лечебни растения“ е запазване на ресурсите от съществуващите видове лечебни растения на територията на община Рила. Той

РАЗДЕЛ – ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

урежда управлението на дейностите по опазването и устойчиво ползване на лечебните растения, включително събирането и изкупуването на получаваните от тях билки.

Задачи:

- Опазване на лечебните растения в естествените им находища;
- Поддържане и съхранение на екосистемите съдържащи лечебни растения;
- Опазване на естествените местообитания на лечебните растения.

Нормативна база:

- Закон за лечебните растения
- Наредба №2 от 20.01.2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения, издадена от МОСВ.
- Наредба №5 от 19 юли 2004 г. за изискванията, на които трябва да отговарят билкозаготвителните пунктове и складовете за билки, посл. изм. ДВ бр.66 от 10.08. 2018 г., издадена от Министерство на здравеопазването и Министерство на околната среда и водите.

Според ЗЛР разделът „Лечебни растения” към ОПООС е планов документ за опазване и устойчиво ползване на ресурсите от лечебни растения в общината.

Съгласно чл. 46 от ЗЛР Кметът ръководи изпълнителната дейност на общината във връзка с ползването, опазването и култивирането на лечебните растения, като:

1. Организира изпълнението на дейностите по отношение на лечебните растения, включени в общинската програма за опазване на околната среда;
2. Издава позволителни за ползване на лечебните растения от земи, води и водни обекти - общинска собственост;
3. Издава удостоверения за билките от култивираните лечебни растения;
4. Предоставя на Министъра на околната среда и водите информация за нуждите на наблюдението и оценката на лечебните растения и на създаването и поддържането на специализираните карта и регистър за тях.

Настоящият раздел „Лечебни растения“ включва информация за видовете лечебни растения, местообитанието им, разпространението им, режимът на тяхното ползване, прогнозните количества суровина, морфологичните части, предмет на събиране, на които може да разчита местната икономика. Разделът представя и информация за необходимите мерки за опазване на лечебните растения и техните местообитания и находища.

II. Описание на местоживеенето на естествените находища на лечебните растения, условията в местообитанията, количеството и състоянието на ресурсите на територията на община Рила.

Община Рила е разположена в Западна България, в административните граници

РАЗДЕЛ – ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

на област Кюстендил.

На територията на общината се очертават два добре изразени растителни пояса: горист и тревист. Гористият е най-обширният пояс и е съставен предимно от иглолистни видове – черен бор, бял бор, бяла мура, смърч, ела. Долната граница на този пояс е заета от широколистните видове – бук, габър, ясен, бреза и др. Гористия пояс, разположен на над 1 500 м надморска височина е съставен от храстите боровинки, малини и др. На горната горска граница е разпространен нискорастлия силно разклонен бор – клек.

Тревистият пояс се състои от алпийските пасища, които се простират на 2 600 м надморска височина. Сред характерните тревисти видове са представени и лилав минзухар, тинтява, омайниче, алпийска роза, кантарион и др.

Богатството на флората в Рила е представено от 1400 вида висши растения, голяма част от които с лечебни свойства.

Лечебните растения в района на община Рила, включително попадащите на територията и природни паркове и резервати са представени със 141 вида.

В териториалния обхват на община Рила се намират:

- Природен парк „Рилски манастир”.
- Резерват „Риломанастирска гора”.

Природен парк “Рилски манастир” заемащ площ от 25253,2 ха, и е един от най-големите природни паркове в България . Той изцяло попада на територията на община Рила и обхваща средно и високопланинските части на западния дял на Рила планина. Природния парк обхваща територии разположени от 750 до 2700 метра надморска височина, като най-високата точка е връх Рилец с 2713 м. н.в.

Територията му е обявена за защитена в границите на Национален парк Рила, а като отделна защитена територия Паркът е обособен през 2000 г. Границите на Парка са определени със Заповед № РД-310/26.06.2000 г. (ДВ, бр. 56/11.06.2000 г.) на Министъра на околната среда и водите. Площта на Парка в тези граници, съгласно заповедта, възлиза на 27370,7 ха. Но според изчисления от цифровия модел на Парка, разработен въз основа на цифровите модели от Лесоустройствен проект 2000 на ДГС Рилски манастир, общата му площ възлиза на 25253,2 ха. На територията на Природния парк се намира един резерват - Риломанастирска гора, който заема 3 665 ха - 14% от територията му.

Резерват „Риломанастирска гора“ е защитена територия - изключителна държавна собственост, за която се разработва самостоятелен план за управление, включващ и раздел по управление на лечебните растения, съгласно разпоредбите на Закона за защитените територии. За природен парк „Рилски манастир“ също е разработен план за управление по реда на Закона за защитените територии, също включващ част „лечебни растения“, който предстои да се актуализира.

РАЗДЕЛ – ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

Извън територията на резервата „Риломанастирска гора” и природен парк „Рилски манастир” находищата на лечебните растения са повсеместно разпространени, като най-вече се срещат по единично или на групи и се използват предимно за лични нужди.

Опазването на лечебните растения, находящи се извън тези територии и зони се извършва съобразно разпоредбите на Закона за биологичното разнообразие, Закона за лечебните растения, както и заповедите на МОСВ.

На Таблица 1. е представена основна информация относно 52 най-масово разпространени видове лечебни растения на територията на община Рила (*извън териториалния обхват на резерват „Риломанастирска гора” и природен парк „Рилски манастир”*). Общината не поддържа регистър на лечебните растения, тъй като количеството, което се събира от тях на територията ѝ е ограничено, видовото разнообразие е голямо и информацията за наличните количества е оскъдна. Като източници на допълнителна информация са ползвани теренни наблюдения, както и информация от кметовете, заместник – кметовете, кметските наместници и местното население.

В Приложение 1 са дадени лечебните растения на територията на природен парк „Рилски манастир“, включващ в територията си и резерват „Риломанастирска гора“.

РАЗДЕЛ – ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

Табл. 1. Информация за най-масово разпространените лечебни растения на територията на община Рила.

№	Вид	Местообитания	Статус	Режим на ползване	Използваема част	Допустимо количество, съгласно чл.5 от Наредба 2 (%)	Период на възстановяване	Мерки за опазване
1.	Обикновена шипка (<i>Rosa canina</i>) 	Край пътища, пасища, ниви.	Незащитен вид	За стопански цели За лични нужди	Плод	80	Не е необходим	Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата
2.	Азиатска шипка (<i>Rosa Rugosa</i>) 	Край пътища, пасища, ниви.	Незащитен вид	За стопански цели За лични нужди	Плод	80	Не е необходим	Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РИЛА ЗА ПЕРИОДА 2021-2028г.

РАЗДЕЛ – ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

№	Вид	Местообитания	Статус	Режим на ползване	Използваема част	Допустимо количество, съгласно чл.5 от Наредба 2 (%)	Период на възстановяване	Мерки за опазване
3.	Обикновен глог (<i>Crataegus monogyna</i>) 	Горист пояс, рядко край пътища и ниви.	Незащитен вид	За стопански цели За лични нужди	Плод Листа Цвят	80 70 80	Не е необходим	Добивът да се извършва по начин не уврежда растението и находищата
4.	Полска къпина (<i>Rubus caesius</i>) 	Горист пояс, край пътища, пасища и ниви.	Незащитен вид	За стопански цели За лични нужди	Плод	80	Не е необходим	Добивът да се извършва по начин не уврежда растението и находищата

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РИЛА ЗА ПЕРИОДА 2021-2028г.

РАЗДЕЛ – ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

№	Вид	Местообитания	Статус	Режим на ползване	Използваема част	Допустимо количество, съгласно чл.5 от Наредба 2 (%)	Период на възстановяване	Мерки за опазване
5.	<p>Черен бяз (<i>Sambucus nigra</i>)</p> 	Горист пояс, край реки, пътища и храсталаци.	Незащитен вид	За стопански цели За лични нужди	Цвят Плод	80 70	Не е необходим	Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата
6.	<p>Тревист бяз – бязак (<i>Sambucus ebulus</i>)</p> 	Повсеместно.	Незащитен вид	За стопански цели За лични нужди	Плод	70	Не е необходим	Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РИЛА ЗА ПЕРИОДА 2021-2028г.

РАЗДЕЛ – ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

№	Вид	Местообитания	Статус	Режим на ползване	Използваема част	Допустимо количество, съгласно чл.5 от Наредба 2 (%)	Период на възстановяване	Мерки за опазване
7.	<p>Лайка (<i>Matricaria</i> sp.)</p> 	Повсеместно, до 1200м. надморска височина.	Незащитени видове	За стопански цели За лични нужди	Цвят	70	Не е необходим	Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата
8.	<p>Тетра – смрадлика (<i>Cotinus</i> sp.)</p> 	Край пътища, храсталаци, просеки.	Незащитени видове	За стопански цели За лични нужди	Листа	70	Не е необходим	Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РИЛА ЗА ПЕРИОДА 2021-2028г.

РАЗДЕЛ – ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

№	Вид	Местообитания	Статус	Режим на ползване	Използваема част	Допустимо количество, съгласно чл.5 от Наредба 2 (%)	Период на възстановяване	Мерки за опазване
9.	<p>Маточина (<i>Melissa officinalis</i>)</p> 	Повсеместно на влажни места.	Незащитен вид	За стопански цели За лични нужди	Стрък	70	Не е необходим	Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата
10.	<p>Обикновена драка (<i>Paliurus spina-christi</i>)</p> 	Каменисти склонове, поединично или на малки групи.	Незащитен вид	За стопански цели За лични нужди	Плод	70	Не е необходим	Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РИЛА ЗА ПЕРИОДА 2021-2028г.

РАЗДЕЛ – ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

№	Вид	Местообитания	Статус	Режим на ползване	Използваема част	Допустимо количество, съгласно чл.5 от Наредба 2 (%)	Период на възстановяване	Мерки за опазване
11.	<p>Дива мащерка (<i>Thymus serpyllum</i>)</p> 	<p>Повсеместно в тревисти и скалисти огрени от слънцето места, из горски поляни и пасища.</p>	<p>Незащитен вид</p>	<p>За стопански цели За лични нужди</p>	<p>Стрък</p>	<p>70</p>	<p>Не е необходим</p>	<p>Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата</p>
12.	<p>Обикновен (бял) равнец (<i>Achillea millefolium</i>)</p> 	<p>Повсеместно на тревисти места, ливади и пасища</p>	<p>Незащитен вид</p>	<p>За стопански цели За лични нужди</p>	<p>Стрък Цвят</p>	<p>70 70</p>	<p>Не е необходим</p>	<p>Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата</p>

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РИЛА ЗА ПЕРИОДА 2021-2028г.

РАЗДЕЛ – ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

№	Вид	Местообитания	Статус	Режим на ползване	Използваема част	Допустимо количество, съгласно чл.5 от Наредба 2 (%)	Период на възстановяване	Мерки за опазване
13.	<p>Жълт равнец (<i>Achillea clypeolata</i>)</p> 	<p>Повсеместно във варовити и скалисти, огрени от слънцето места.</p>	<p>Незащитен вид</p>	<p>За стопански цели За лични нужди</p>	<p>Стрък</p>	<p>70</p>	<p>Не е необходим</p>	<p>Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата</p>
14.	<p>Жълт кантарион (<i>Hypericum perforatum</i>)</p> 	<p>На малки групи или поединично по поречията на р. Рилска и др., в тревисти места край пътища и храсталаци</p>	<p>Незащитен вид</p>	<p>За стопански цели За лични нужди</p>	<p>Стрък</p>	<p>70</p>	<p>Не е необходим</p>	<p>Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата</p>

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РИЛА ЗА ПЕРИОДА 2021-2028г.

РАЗДЕЛ – ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

№	Вид	Местообитания	Статус	Режим на ползване	Използваема част	Допустимо количество, съгласно чл.5 от Наредба 2 (%)	Период на възстановяване	Мерки за опазване
15.	Обикновена коприва (<i>Urtica dioica</i>) 	Повсеместно на петна и групи.	Незащитен вид	За стопански цели За лични нужди	Стрък Листа Корени	70 70 70	Не е необходим	Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата
16.	Горски енчец (златна пръчица) (<i>Solidago virgaurea</i>) 	Повсеместно.	Незащитен вид	За стопански цели За лични нужди	Цвят	70	Не е необходим	Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РИЛА ЗА ПЕРИОДА 2021-2028г.

РАЗДЕЛ – ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

№	Вид	Местообитания	Статус	Режим на ползване	Използваема част	Допустимо количество, съгласно чл.5 от Наредба 2 (%)	Период на възстановяване	Мерки за опазване
17.	Обикновен риган (<i>Origanum vulgare</i>) 	На петна и групи по храсталаци и сечища, по каменливи места и в редки гори до 1600 m надморска височина.	Незащитен вид	За стопански цели За лични нужди	Стрък	70	Не е необходим	Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата
18.	Бял трън (<i>Silybum marianum</i> L.) 	Повсеместно по единични растения или на малки групи.	Незащитен вид	За стопански цели За лични нужди	Лист Корен	70 70	Не е необходим	Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РИЛА ЗА ПЕРИОДА 2021-2028г.

РАЗДЕЛ – ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

№	Вид	Местообитания	Статус	Режим на ползване	Използваема част	Допустимо количество, съгласно чл.5 от Наредба 2 (%)	Период на възстановяване	Мерки за опазване
19.	<p>Трънкосливка (трънка) (<i>Prunus spinosa</i>)</p> 	Повсеместно на групи или поединично.	Незащитен вид	За стопански цели За лични нужди	Плодове	80	Не е необходим	Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата
20.	<p>Радика, глухарчета (<i>Taraxacum</i> sp.)</p> 	Повсеместно в тревисти места, паркове, поляни - на групи или поединично.	Незащитени видове	За стопански цели За лични нужди	Цвят Листа Корени	70 70 70	Не е необходим	Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РИЛА ЗА ПЕРИОДА 2021-2028г.

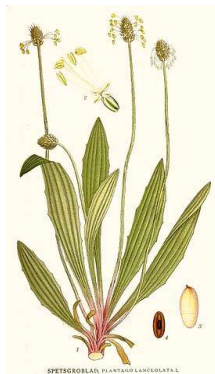
РАЗДЕЛ – ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

№	Вид	Местообитания	Статус	Режим на ползване	Използваема част	Допустимо количество, съгласно чл.5 от Наредба 2 (%)	Период на възстановяване	Мерки за опазване
21.	Обикновен дрян (<i>Cornus mas</i>) 	По сухи и каменливи склонове, редки гори до 1500 м надморска височина, поединично.	Незащитен вид	За стопански цели За лични нужди	Плодове	80	Не е необходим	Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата
22.	Липи (<i>Tilia</i> sp.) 	Липите (род <i>Tilia</i>) са разпространени в долния и средния планински пояс между 500 и 1500 м надморска височина, поединично или на петна.	Незащитени видове	За стопански цели За лични нужди	Цвят	80	Не е необходим	Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РИЛА ЗА ПЕРИОДА 2021-2028г.

РАЗДЕЛ – ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

№	Вид	Местообитания	Статус	Режим на ползване	Използваема част	Допустимо количество, съгласно чл.5 от Наредба 2 (%)	Период на възстановяване	Мерки за опазване
23.	<p>Мента (<i>Mentha sp.</i>)</p> 	<p>На територията на общината се срещат множество вариации на род Мента. Разпространени са повсеместно покрай поречията на реките, на влажни места.</p>	<p>Незащитени видове и вариации</p>	<p>За стопански цели За лични нужди</p>	<p>Лист Стрък Цвят</p>	<p>70 70 80</p>	<p>Не е необходим</p>	<p>Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата</p>
24.	<p>Живовляк теснолистен (<i>Plantago lanceolata</i>)</p> 	<p>Повсеместно по тревисти места, често край пътища, по насипи, и други повлияни от човешката дейност места.</p>	<p>Незащитен вид</p>	<p>За стопански цели За лични нужди</p>	<p>Лист</p>	<p>70</p>	<p>Не е необходим</p>	<p>Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата</p>

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РИЛА ЗА ПЕРИОДА 2021-2028г.

РАЗДЕЛ – ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

№	Вид	Местообитания	Статус	Режим на ползване	Използваема част	Допустимо количество, съгласно чл.5 от Наредба 2 (%)	Период на възстановяване	Мерки за опазване
25.	<p>Живовляк широколистен, жилавец (Plantago major)</p> 	<p>Повсеместно по пасища и ливади, край пътища и ниви, по песъчливи и тревисти места, поединично и на малки групи.</p>	<p>Незащитен вид</p>	<p>За стопански цели За лични нужди</p>	<p>Лист</p>	<p>70</p>	<p>Не е необходим</p>	<p>Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата</p>
26.	<p>Обикновена овчарска торбичка (Capsella bursa-pastoris)</p> 	<p>Повсеместно, на големи групи, често като плевел.</p>	<p>Незащитен вид</p>	<p>За стопански цели За лични нужди</p>	<p>Стрък</p>	<p>70</p>	<p>Не е необходим</p>	<p>Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата</p>

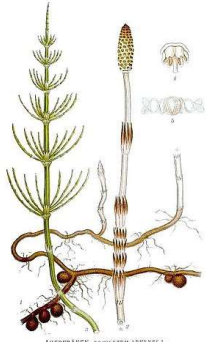
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РИЛА ЗА ПЕРИОДА 2021-2028г.

РАЗДЕЛ – ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

№	Вид	Местообитания	Статус	Режим на ползване	Използваема част	Допустимо количество, съгласно чл.5 от Наредба 2 (%)	Период на възстановяване	Мерки за опазване
27.	<p>Румена овчарска торбичка (<i>Capsella rubella</i>)</p> 	Повсеместно, на групи, по тревисти места, край пътища, ниви и др.	Незащитен вид	За стопански цели За лични нужди	Стрък	70	Не е необходим	Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата
28.	<p>Киселец (<i>Rumex acetosa</i>)</p> 	Повсеместно по поляни и влажни места.	Незащитен вид	За стопански цели За лични нужди	Лист	70	Не е необходим	Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РИЛА ЗА ПЕРИОДА 2021-2028г.

РАЗДЕЛ – ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

№	Вид	Местообитания	Статус	Режим на ползване	Използваема част	Допустимо количество, съгласно чл.5 от Наредба 2 (%)	Период на възстановяване	Мерки за опазване
29.	Полски хвощ (<i>Equisetum arvense</i>) 	Повсеместно разпространен по влажни места, ниви и ливади, по насипи край реките, по-рядко в горите	Незащитен вид	За стопански цели За лични нужди	Стрък	70	Не е необходим	Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата.
30.	Великденче лечебно (<i>Veronica officinalis</i>) 	Повсеместно разпространено в широколистните и иглолистните гори на територията на общината, на групи или поединично.	Незащитен вид	За стопански цели За стопански цели За лични нужди	Стрък	70	Не е необходим	Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата. Да не се изскубват с корени! Да се оставят над 1/3 недобрани растения!

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РИЛА ЗА ПЕРИОДА 2021-2028г.

РАЗДЕЛ – ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

№	Вид	Местообитания	Статус	Режим на ползване	Използваема част	Допустимо количество, съгласно чл.5 от Наредба 2 (%)	Период на възстановяване	Мерки за опазване
31.	<p>Вълнест напръстник (<i>Digitalis lanata</i>)</p> 	Разпръснато, поединично или на малки групи.	Незащитен вид	За стопански цели За лични нужди	Стрък	70	Не е необходим	Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата.
32.	<p>Шапиче, цариче (<i>Alchemilla vulgaris</i>)</p> 	Разпръснато, поединично или на малки групи.	Незащитен вид	За стопански цели За лични нужди	Стрък	70	Не е необходим	Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РИЛА ЗА ПЕРИОДА 2021-2028г.

РАЗДЕЛ – ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

№	Вид	Местообитания	Статус	Режим на ползване	Използваема част	Допустимо количество, съгласно чл.5 от Наредба 2 (%)	Период на възстановяване	Мерки за опазване
33.	Леска (<i>Corylus avellana</i>) 	Разпръснато, като подлес, в и извън горите.	Незащитен вид	За стопански цели За лични нужди	Плодове Лист Кора	80 70 40	Не е необходим	Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата.
34.	Здравец обикновен (<i>Geranium macrorrhizum</i>) 	Повсеместно, на полусенчести до слънчеви, скали и храсталаци.	Незащитен вид	За стопански цели За лични нужди	Корен Стрък	40 40	Корен – 3 години	Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РИЛА ЗА ПЕРИОДА 2021-2028г.

РАЗДЕЛ – ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

№	Вид	Местообитания	Статус	Режим на ползване	Използваема част	Допустимо количество, съгласно чл.5 от Наредба 2 (%)	Период на възстановяване	Мерки за опазване
35.	Здравец кръвен (<i>Geranium sanguineum</i> L.) 	Разпръснато, в храсталаци и сенчести места, на малки групи	Незащитен вид	За стопански цели За лични нужди	Корен Стрък	40 40	Корен – 3 години	Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата.
36.	Еньовче (<i>Galium</i> sp.) 	Разпръснато, в покрайнините на ливади и пътища	Защитени видове: <i>Galium demissum</i> , <i>Galium procurrens</i> , <i>Galium rhodopaeum</i> и <i>Galium rubioides</i> .	За стопански цели За лични нужди	Стрък	70	1 година	Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РИЛА ЗА ПЕРИОДА 2021-2028г.

РАЗДЕЛ – ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

№	Вид	Местообитания	Статус	Режим на ползване	Използваема част	Допустимо количество, съгласно чл.5 от Наредба 2 (%)	Период на възстановяване	Мерки за опазване
37.	Малина (<i>Rubus idaeus</i>) 	На групи и поединично в покрайнините на горите и край пътища.	Незащитен вид	За стопански цели За лични нужди	Плодове Лист	80 70	1 година	Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата.
38.	Лопен лечебен (<i>Verbascum phlomoides</i>) 	Повесместно, по сухите тревисти, пясъчливи и каменисти места, край пътищата и из необработваните места, поединично или на групи.	Незащитен вид	За стопански цели За лични нужди	Цвят	70	2 години	Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РИЛА ЗА ПЕРИОДА 2021-2028г.

РАЗДЕЛ – ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

№	Вид	Местообитания	Статус	Режим на ползване	Използваема част	Допустимо количество, съгласно чл.5 от Наредба 2 (%)	Период на възстановяване	Мерки за опазване
39.	Горска теменуга (<i>Viola odorata</i>) 	Повсеместно, в просветлени листопадни гори и храсталаци до към 1000 м надморска височина.	Незащитен вид	За стопански цели За лични нужди	Коерн	70	2 години	Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата.
40.	Петнист змиарник, змийско грозде (<i>Arum maculatum</i> L.) 	Разпръснато, поединично във влажните зони на горите.	Незащитен вид	За стопански цели За лични нужди	Грудка	40	2 години	Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РИЛА ЗА ПЕРИОДА 2021-2028г.

РАЗДЕЛ – ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

№	Вид	Местообитания	Статус	Режим на ползване	Използваема част	Допустимо количество, съгласно чл.5 от Наредба 2 (%)	Период на възстановяване	Мерки за опазване
41.	<p>Лечебен ранилист (<i>Betonica officinalis</i>, син. <i>Stachys officinalis</i>)</p> 	Разпръснато разпространен из пасища, ливади и открити местности.	Незащитен вид	За стопански цели За лични нужди	Корен Стрък	40 70	Корен - 2 години	Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата.
42.	<p>Азарум, потайник, копитник (<i>Asarum europaeum</i> L.)</p> 	Разпръснато, из влажни сенчести широколистни, най-често букови гори, в планините от 300 до 1200м. надморска височина	Незащитен вид	За стопански цели За лични нужди	Корен Стрък	40 70	Корен - 2 години	Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РИЛА ЗА ПЕРИОДА 2021-2028г.

РАЗДЕЛ – ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

№	Вид	Местообитания	Статус	Режим на ползване	Използваема част	Допустимо количество, съгласно чл.5 от Наредба 2 (%)	Период на възстановяване	Мерки за опазване
43.	<p>Дива зелка, решетка (<i>Carlina acanthifolia</i>)</p> 	<p>Разпръснато, поединично или на малки групи, по горски поляни и по сухи тревисти и каменливи места.</p>	<p>Незащитен вид</p>	<p>За стопански цели За лични нужди</p>	<p>Корен</p>	<p>40</p>	<p>2 години</p>	<p>Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата.</p>
44.	<p>Подбел (<i>Tussilago farfara</i>)</p> 	<p>Повсеместно, по глинести почви, по насипи, влажни брегове, сипеи, канали, изоставени места.</p>	<p>Незащитен вид</p>	<p>За стопански цели За лични нужди</p>	<p>Лист</p>	<p>70</p>	<p>1 година</p>	<p>Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата.</p>

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РИЛА ЗА ПЕРИОДА 2021-2028г.

РАЗДЕЛ – ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

№	Вид	Местообитания	Статус	Режим на ползване	Използваема част	Допустимо количество, съгласно чл.5 от Наредба 2 (%)	Период на възстановяване	Мерки за опазване
45.	<p>Иглика лечебна (Primula veris)</p> 	<p>Разпръснато, на открити огрени от слънцето терени, полета, ливади и върхове на скали.</p>	<p>Незащитен вид (<i>на основание на чл. 10, ал.1, 2 и 3 от ЗЛР и поради ограничени запаси - ежегодно, със заповед на министъра на околна среда и водите, се налагат ограничения на събиране, извън тези за лични нужди</i>).</p>	<p>За лични нужди</p>	<p>Корен Стрък Цвят</p>	<p>40 70 80</p>	<p>Корен – 3 години. Стръкове – 4 години. Цвят – 2 години.</p>	<p>Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата.</p>
46.	<p>Миризлив кукуряк (Helleborus odoratus)</p> 	<p>Разпръснато, поединично из храсталаци, поляни и широколистни гори.</p>	<p>Незащитен вид</p>	<p>За стопански цели За лични нужди</p>	<p>Корен</p>	<p>70</p>	<p>2 години</p>	<p>Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата.</p>

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РИЛА ЗА ПЕРИОДА 2021-2028г.

РАЗДЕЛ – ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

№	Вид	Местообитания	Статус	Режим на ползване	Използваема част	Допустимо количество, съгласно чл.5 от Наредба 2 (%)	Период на възстановяване	Мерки за опазване
47.	Обикновен, бял пелин (<i>Artemisia absinthium</i>) 	Разпръснато, поединично, из храсталаци, по тревисти и каменливи места	Незащитен вид	За стопански цели За лични нужди	Лист	70	1 година	Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата.
48.	Лечебен камшик (<i>Agrimonia eupatoria</i>) 	Разпръснато, поединично или на групи из храсталаци, по ливади, край пътища, по огради.	Незащитен вид	За стопански цели За лични нужди	Стрък	70	1 година	Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РИЛА ЗА ПЕРИОДА 2021-2028г.

РАЗДЕЛ – ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

№	Вид	Местообитания	Статус	Режим на ползване	Използваема част	Допустимо количество, съгласно чл.5 от Наредба 2 (%)	Период на възстановяване	Мерки за опазване
49.	<p>Жълта комунига (<i>Melilotus officinalis</i>)</p> 	Разпръснато, покрай пътища, по ливадите и посевите като плевел.	Незащитен вид	За стопански цели За лични нужди	Стрък	70	1 година	Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата.
50.	<p>Репей (<i>Arctium</i> sp.)</p> 	Повсеместно, из изоставени, буренясаи и необработвани места, край пътища, селища и из храсталаци.	Незащитени видове	За стопански цели За лични нужди	Корен	70	Корен – 2 години.	Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА РИЛА ЗА ПЕРИОДА 2021-2028г.

РАЗДЕЛ – ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

№	Вид	Местообитания	Статус	Режим на ползване	Използваема част	Допустимо количество, съгласно чл.5 от Наредба 2 (%)	Период на възстановяване	Мерки за опазване
51.	Ветрогон (<i>Eryngium campestre</i>) 	Поединично или на групи из пасища, сухи тревисти места, из храсталаци, край пътища и селища.	Незащитен вид	За стопански цели За лични нужди	Корен	70	Корен – 2 години.	Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата.
52.	Дилянка лечебна (<i>Valeriana officinalis</i>) 	Поединично, разпръснато, из пасища, тревисти места, край пътища и др.	Незащитен вид	За лични нужди Забрана за стопански цели	Корен	70	Корен – 2 години.	Добивът да се извършва по начин не увреждащ растението и находищата.

РАЗДЕЛ – ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

Съгласно Допълнителната разпоредба от Закона за лечебните растения, § 1, ал. 1, т. 18 **билки за лични нужди** са билките в свежо състояние, събрани от едно лице в рамките на един ден, както следва:

- корени, коренища, луковици или грудки – до 1 кг.;
- стръкове – до 2 кг.;
- листа – до 1 кг.;
- кори – до 0,5 кг.;
- цветове – до 0,5 кг.;
- семена – до 0,1 кг.;
- плодове – до 10 кг.;
- пъпки – до 0,5 кг.;
- талус – до 1 кг.

III. Дейности за опазване на екосистемите и ресурсите от лечебни растения за осигуряване на устойчивото им ползване.

Лечебните растения в естествените им находища се опазват от увреждане и унищожаване с цел осигуряване на устойчивото им ползване и опазване на естественият растителен генетичен фонд. Опазването включва поддържане и съхранение на екосистемите на територията на община Рила, съдържащи лечебни растения, опазването на естествените им местообитания, както и поддържане и възстановяване на жизнеспособността на популациите на видовете.

Ползването на лечебните растения и опазването на техните ресурси включва:

1. събирането на билки от диворастящи и култивирани лечебни растения;
2. придобиването на билки за първична обработка или преработка;
3. събирането на генетичен материал от диворастящи лечебни растения за култивиране, за опазване при условия извън естествената среда на лечебните растения или за възстановяване на други места в природата.

Събирането на билки от естествените находища на лечебни растения се извършва съобразно изискванията на Закона за лечебните растения и настоящият раздел „Лечебни растения“ към Програма за опазване на околната среда на община Рила.

Ползването на лечебните растения, представляващо стопанска дейност, се извършва въз основа на издадено разрешително за ползване, по реда на Закона за лечебни растения. Разрешителното не се издава, когато билките се събират за лични нужди от земи, гори или водни обекти, общинска собственост. Разрешителното не се изисква и когато лечебните растения са култивирани от собствениците или ползвателите на земи, гори или водни обекти.

IV. Приоритетни мерки за опазване на лечебните растения.

Лечебните растения в естествените им находища се опазват от увреждане и унищожаване с цел осигуряване на устойчивото им ползване. Опазването на лечебните растения е система от мерки и дейности, целящи запазването на биологичното разнообразие на лечебните растения и техните популации. Като основни причини за нарушаване на биологичното разнообразие от лечебни растения е биологически неоправданата експлоатация на находищата. С най-големи последствия са урбанизацията, индустриализацията, строежът на пътища, изхвърлянето и натрупването на отпадъци. Наред с това пряко за влошаване на популациите влияе замърсяването на почвите, резултат на неправилната им химизация за селското стопанство.

Върху лечебни растения силно влияние оказва и начина на експлоатация на находищата. Не природосъобразното събиране, липсата на период за възстановяване и покой, нарушаване на нормалното семенно и вегетативно размножаване са основните причини за понижаване възможностите на естествените находища като източник на суровини.

В тази връзка мерките, които следва да се предприемат за опазване на ресурсите от лечебни растения на територията на община Рила са:

- Осъществяване на контрол за недопускане ползването на лечебни растения по начини и със средства, водещи до увреждане или унищожаване на местообитанията.
- Брането на билки трябва да става в сроковете, определени за всеки вид, тъй като преждевременното или закъснялото бране води до похабяването на техните ресурси.
- Запознаване на ползвателите на лечебни растения с техните задължения и отговорности.
- Брането на билки трябва да се извършва само в райони с плътни находища на отделните видове. Да се избягва брането на единични и разпръснати растения.
- При събиране на диворастящи видове да не се унищожават цялото находище, като се оставя част от най-добрите екземпляри за естественото семенно размножаване и възстановяване на находището.
- Предписания към собствениците на земи, гори или водни обекти около които има находища на лечебни растения, да не се допуска увреждането на естествените находища при използването на пестициди и минерални торове.
- Участие на обществеността при вземането на решения, във връзка с опазването на лечебните растения на територията на общината.
- Провеждане на информационна и разяснителна кампания сред населението, запознаването им с видовете им лечебни растения, начин на събиране на билките и нормативната уредба.
- При ползване на лечебни растения е необходимо да не се допуска увреждане на дърветата в резултат на чупене, рязане на клони и сеч.
- Недопускане на палене на стърнища и предотвратяване на горски пожари.

V. Избор и регламент на територии, които не са защитени, но изискват подходящо управление с цел устойчиво ползване на лечебните растения в тях

РАЗДЕЛ – ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

На територията на община Рила попадат следните защитени територии по смисъла на Закона за защитените територии (ЗЗТ):

- **Резерват „Риломанастирска гора”** – разположен е в землището на Рилски манастир и в обхвата на Природен парк „Рилски манастир“ върху площ от 3676.5 хектара. Резерватът обхваща алпийската част и горските формации от двете страни на Рилска река, между връх Мальовица и връх Бричебор. Горите на територията на резервата са представени основно от видовете бор, бук, мура на възраст над 150 години. *В резервата се забраняват всякакви дейности, с изключение на охраната му, преминаването на хора по маркирани пътеки, включително с научна и образователна цел и събиране на семенен материал, диви растения и животни с научна цел или за възстановяването им на други места в количества, начини и време, изключващи нарушения в екосистемите.*

- **Природен парк „Рилски манастир“** в землището на Рилски манастир с цел поддържане на разнообразието на екосистемите и опазване на биологичното разнообразие в тях. Обхваща площ от 25 253 ха гори и високопланински пасища в землищата на населените места – Пастра, Падала и Рилски манастир. Паркът е обявен с цел да се запазят горски екосистеми, ценни растителни и животински видове, както и да се запази характерен ландшафт. Висшите растения в парка са около 1400 вида, от които 71 са включени в Червената книга на България. От тях 19 са ендемични, като 5 са локални и се срещат само в парка. Има действащ план за управление, приет с Решение на МС № 121 от 12.03.2010 г., ДВ, бр. 23/2010., в който е включен и раздел „лечебни растения“.

На територията на община Рила попадат следните защитени територии по смисъла на Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) / зони по Европейската екологична мрежа „Натура 2000“:

- **Защитена зона „Кочериново“** с код BG0002099 - за опазване на дивите птици. Общата площ на зоната е 2434.84 ха, като в територията на община Рила, попада в землището на град Рила. Има приет План за управление със Заповед No.РД-363 от 28.05.2015 г., ДВ, бр. 45/2015.

- **Защитена зона „Рилски манастир“** с код BG0000496 - за опазване на дивите птици и на природните местообитания. Общата площ на зоната е 25 299.8 ха, като засягат землищата на манастир Рилски манастир и селата Падала и Пастра.

- **Защитена зона „Рила буфер“** с код BG0002129 - за опазване на дивите птици и местообитания. Общата площ на зоната е 384 004 ха.

Опазването на лечебните растения, находящи се извън тези територии и зони се извършва съобразно разпоредбите на Закона за биологичното разнообразие, Закона за лечебните растения, както и заповедите на МОСВ.

VI. Предложения за разработване на местни нормативни актове за начините на земеползване съобразно изискванията на нормативните актове и планови документи от по-висока степен.

В Наредба за определяне и администриране на местните такси и цени на услуги на територията на Община Рила на Община Рила са определени начините за земеползване и издаване на разрешителни за ползване на лечебни растения, лицата, на които се издават, както и таксите, които се заплащат за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти – общинска собственост. Към настоящия момент няма нужда за тяхната актуализация.

VII. Видове под специален режим.

Определени видове диворастящи лечебни растения се поставят под специален режим на опазване и ползване, когато биологичното разнообразие или ресурсите им проявяват трайни тенденции към намаляване или има опасност от появяване на такива тенденции. Специалния режим се определя ежегодно до 10 февруари със заповед на министъра на околната среда и водите, която се обнародва в държавен вестник. Специалния режим обхваща забрана за събиране на билки за определен период от естествените находища на видовете от територията на цялата страна, отделни райони или единични находища; определяне на годишно допустими за събиране количества билки по райони или находища; разработване и прилагане на мерки за възстановяване на популациите и на техните местообитания.

Под специален режим на опазване и ползване на територията на Р България са следните видове лечебни растения:

1. Допустими за събиране количества билки (кг сухо тегло), от естествените находища, извън територията на националните паркове, на следните лечебни растения:

- Божур червен (*Paeonia peregrina* Mill.)
- Зърнастец елшовиден (*Frangula alnus* Mill.)
- Иглика лечебна (*Primula veris* L.)
- Катраника, пелин бял (*Artemisia alba* Turra)
- Лазаркиня, еньовче ароматно (*Galium odoratum* (L.) Scop.)
- Лудо биле, старо биле (*Atropa belladonna* L.)

РАЗДЕЛ – ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

- Ранилист лечебен (*Betonica officinalis* L.)
- Решетка безстъблена (*Carlina acanthifolia* All.)
- Тлъстига лютива, жълто прозориче (*Sedum acre* L.)
- Трън кисел (*Berberis vulgaris* L.)
- Шапиче (*Alchemilla vulgaris complex*)

За тези видове е забранено събирането им в националните паркове, извън количествата и районите, определени в приложението. Количествата билки се разпределят от регионалната инспекция по околна среда и води между билкозаготвителите от района на инспекцията. Разпределянето се извършва със заповед на директора на съответната РИОСВ въз основа на заповедта на министъра на околната среда и водите за условията и реда за разпределяне на количествата билки, която се обнародва в Държавен вестник.

2. Забранява се събирането на билки от естествените им находища на територията на цялата страна, от следните видове лечебни растения:

- Бенедиктински трън, пресечка (*Cnicus benedictus* L.)
- Волски език (*Phyllitis scolopendrium* (L.) Newm.)
- Горицвет пролетен (*Adonis vernalis* L.)
- Дилянка лечебна, валериана (*Valeriana officinalis* L.)
- Залист бодлив (*Ruscus aculeatus* L.)
- Изтравниче, страшниче (*Asplenium trichomanes* L.)
- Исландски лишей (*Cetraria islandica* (L.) Ach.)
- Исоп лечебен (*Hyssopus officinalis* L. ssp. *aristatus*)
- Какула едроцветна (*Salvia tomentosa* Mill.)
- Катраника (*Artemisia alba* Turra)
- Копитник (*Asarum europaeum* L.)
- Мечо грозде (*Arctostaphylos uva-ursi* (L.) Spreng)
- Момина сълза (*Convallaria majalis* L.)
- Оман бял (*Inula helenium* L.)
- Папаронка жълта, жълт мак (*Glaucium flavum* Crantz)
- Пелин сантонинов (*Artemisia santonicum* L.)
- Пирински чай (*Sideritis scardica* Griseb.)
- Пищялка панчичева (*Angelica pancici* Vand)
- Плаун бухалковиден (*Lycopodium clavatum* L.)

РАЗДЕЛ – ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

- Риган бял (*Origanum vulgare* L. ssp. *hirtum* (Link) Ietswaart)
- Ружа лечебна (*Althaea officinalis* L.)
- Салеп (*Orchis* sp. *diversa*)
- Смил жълт (*Helichrysum arenarium* (L.) Moech.)
- Хвойна червена (*Juniperus oxycedrus* L.)
- Хуперция иглолистна, плаун обикновен (*Huperzia inundata* (L.) Bernh = L.selago)
- Цистозира (*Cystoseira barbata* (Good et Vood) Ag.)

За горепосочените видове не се издават позволителни за бране и ползване на лечебните растения.

VIII. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Опазването на лечебните растения е система от мерки и дейности, целящи запазването на биологичното разнообразие на лечебните растения и на техните ресурси. То включва поддържането и съхраняването на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации на видовете. Опазването на лечебните растения е насочено към биологичните им ресурси в естествената им среда, включително към генетичните ресурси, отделните екземпляри растения, популациите на видовете и екосистемите, включващи популацията.

При прилагане на Закона за лечебните растения и на раздел „Лечебни растения“ към общинската програма за опазване на околната среда на Община Рила естествените находища ще се опазят от увреждане и унищожаване, ще се осигури устойчивото им ползване като част от естествения растителен генетичен фонд и няма да се допусне изменението на популациите им, при което да се влошат биологичните им показатели или да се затрудни естественото им възстановяване.

При изпълнението на предвидените мерки ще се постигне ефективно използване на лечебните растения, опазване на естествените им находища, предотвратяване изчезването на отделни видове и свързани с тях компоненти на околната среда, както и ще бъдат задоволени потребностите от лечебни растения на населението.

При правилното прилагане на Закона за лечебните растения и на раздел „Лечебни растения“ към общинската програма за Опазване на околната среда на Община Рила, ще се постигне:

- Опазване на естествените находища от увреждане и унищожаване с цел осигуряване на устойчивото им ползване като част от естествения растителен генетичен фонд със сегашна или бъдеща ценност;
- Разработване на система от мерки и дейности, целящи запазването на биологичното разнообразие на лечебните растения и на техните ресурси;
- Опазване на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации на видовете;

РАЗДЕЛ – ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

- Мониторинг на измененията на популациите им, при което се влошават биологичните им показатели или се затруднява естественото им възстановяване;

Опазването на лечебните растения е насочено към биологичните им ресурси в естествената им среда, включително към генетичните ресурси, отделните екземпляри, популациите на видовете и екосистемите, включващи популациите.

IX. Термини и дефиниции

В раздел „Лечебни растения“ са използвани термини и дефиниции от Закона за лечебните растения, и адаптирани дефиниции, както следва:

- Лечебни растения са тези, които могат да бъдат използвани за получаване на билки.

- Билки - отделни морфологични растителни части или цели растения, както и плодове и семена от тях, които в свежо или изсушено състояние са предназначени за лечебни и профилактични цели, за производство на лекарствени средства, за хранителни, козметични и технически цели.

- Естествено находище - местообитание заедно с популация от диворастящи лечебни растения.

- Естествено местообитание - пространствено ограничена територия, включваща всички компоненти на неживата и живата природа, които със своите параметри определят условията за съществуване на природните популации.

- Условия на средата - всички фактори на неживата и живата природа, характеризиращи местообитанието.

- Популация - териториално обособена съвкупност от индивиди от един и същи вид, които могат свободно да обменят помежду си генетичен материал.

- Устойчиво ползване - ползване на лечебните растения в количества, по начини и със средства, които не водят до трайно намаляване на генетичния им или ресурсния потенциал и позволяват дългосрочното задоволяване на нуждите на сегашните и бъдещите поколения.

- Ресурси от лечебни растения - съвкупността от лечебни растения, разгледани като природен продукт, използван от хората за задоволяване на сегашни или потенциални техни нужди;

- Режим на ползване на находището - система от мерки, включваща периоди на експлоатация и покой за възстановяване на ресурсите от лечебни растения;

- Морфологични части - коренът, коренището, луковицата, грудката, стръкът, листът и цветът на растението;

- Начин на ползване - указания относно начина на събиране на билките (изкопаване, откъсване, изрязване, обелване), използваните инструменти и необходимите изисквания за възстановяване на находището;

- Добив – количеството полезна биомаса, добивано от единица площ;

- Биологичен запас – количеството полезна фитомаса, образувано от всички (използваеми и неизползваеми) екземпляри от даден вид върху всички подходящи или неподходящи за събиране участъци (находища);

РАЗДЕЛ – ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

- Експлоатационен запас – количеството полезна биомаса, образувано от всички използвани или неизползвани екземпляри от даден вид върху подходящи за събиране участъци (находища);
- Оборот на добива – период, включващ година на събиране и брой години необходими за възстановяване на запасите от биомаса.
- Възможен годишен добив - количеството полезна биомаса, което може да бъде събирано ежегодно на дадена територия без да се нанесат щети на стопански значимите находища и др.

Х. Приложения.

Приложение 1 – Списък на лечебните растения на територията на природен парк „Рилски манастир“, включващ в територията си и резерват „Риломанастирска гора“.

Приложение 2 – Заявление за издаване на разрешение за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти – общинска собственост по Закона за лечебните растения.

Приложение 3 – Позволително за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти.

Протоколист:

/Йорданка Миладинова-
Йорданова/

Председател на Общински съвет:

/Цветана Шушкова /